

Vägledning i användandet av *Förslag till nya psalmer*

Svenska
kyrkan

Inledning

”Sjung till Herrens ära, sjung en ny sång. Hylla Herren, hela världen, brist ut i jubel och sång!” (Ps 98:1a, 4)

Psalmboken är ett av Svenska kyrkans mest centrala dokument och ska vara ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Bland gudstjänstböckerna är det den bok som används av flest personer och den bok som kan och ska rymma äldre tiders trosuttryck likväl som att den ska spegla samtiden. Många svenskar har en relation till en eller flera psalmer oavsett om man går ofta eller mera sällan i kyrkan.

I kyrkomötet 2016 behandlades frågor om psalmboken och beslut fattades om revidering och utökning av Den svenska psalmboken.

Efter beslutet i kyrkomötet påbörjades arbetet med en förstudie som mynnade ut i två spår: nya psalmer och revision av 1986 års psalmbok. Sångerna som nu ska provsjungas är del av spåret nya psalmer.

Inom ramen för spåret nya psalmer skapades en digital brevlåda, dit allmänheten uppmuntrades att skicka in sånger. När e-tjänsten stängde den 31 december 2022 stod det klart att ca 9 500 psalmförslag hade inkommit. Under 2023 och 2024 samlades 24 personer – präster, kyrkomusiker och studenter – för att under fem urvals-konferenser på Sigtunastiftelsen och Rättviks stiftsgård gå igenom hela materialet. Deras arbete mynnade ut i de sånger som nu kommer att sjungas och testas i församlingar i Svenska kyrkan.

Efter det att urvalsgrupperna gjort sitt urval har sångerna förberetts för remiss. Förberedelserna har bland annat bestått i att ta fram koralsats för alla sånger, om sådan inte fanns, för att psalmförslaget ska kunna spelas på orgel som huvudsakligt instrument. Alla sånger har även fått en ackordanalys för att förenkla att spela på andra instrument, såsom gitarr. Sångerna har notsatts för att se enhetliga ut. De sånger som har valts ut för att sjungas har även spelats in tillsammans med körer runt om i landet.

Ett projekt inom arbetet med nya psalmer är psalmskrivarläger för ungdomar. Dessa har ägt rum i Göteborgs stift, Västerås stift samt Stockholms stift. Förslagen härifrån har granskats på likvärdigt sätt som övriga, av både musiker och teologer. Det har varit viktigt att behandla dessa bidrag på samma sätt som övriga för att undvika att de skulle missgynnas. Detta projekt har integrerats i arbetet som sätt att svara mot kyrkomötesuppdraget att aktivt värna barns och ungas perspektiv i psalmboksarbetet samt att värna att en svenskkyrklig teologi präglar material som sjungs av barn och unga. Detta står även i samklang med kyrkoordningens formulering i första avdelningens inledning:

I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.

Remissens formella startdatum är söndag den 18 maj 2025. Sångerna kommer att kunna provsjungas fram till den 22 november 2026. Sista svarsdatum på remissen är den 30 november 2026. Det innebär att det inom perioden ryms dels ett helt kyrkoår för att hinna med både samtliga högtider och verksamheter i församlingarna, dels ryms två trefaldighetstider vilket tematiskt passar för en del av psalmförslagen. Remissinstanser är utvalda för att ge respons på psalmförslagen genom sitt remissvar.

Alla Svenska kyrkans församlingar får fritt använda materialet och sjunga sångerna i sin verksamhet. Materialet är fritt att skriva ut, kopiera och projicera. De församlingar som inte är remissinstanser men ändå vill lämna in en spontanremiss, är välkomna att göra det. Sångerna i remissutgåvan kan sjungas och användas i Svenska kyrkans verksamheter utan särskild prövning om försöksverksamhet enligt kyrkoordningens bestämmelser om gudstjänstböcker. De kan användas i huvudgudstjänster, kyrkliga handlingar och verksamheter i enlighet med kyrkoordningens 18 kapitel, 4 §:

Psalmboken ska användas vid huvudgudstjänster och kyrkliga handlingar. Psalmer får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger som inte ingår i psalmboken om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

I 18 kapitlet, 6 § beskrivs även hur en församling ska gå tillväga om de vill byta ut samtliga psalmer i en huvudgudstjänst.

I huvudgudstjänsten får vid ett visst tillfälle eller under en viss tid användas någon annan gudstjänstordning än den som ingår i kyrkohandboken och andra psalmer eller församlingssånger än de som ingår i psalmboken.

Beslut om detta fattas av kyrkoherden efter samråd med församlingens präster och kyrkomusiker och efter medgivande av församlingens kyrkoråd eller församlingsråd. Ett sådant beslut ska genast anmälas till domkapitlet.

Vi vill uppmuntra till att involvera så många i församlingen som möjligt kring detta, både anställda och förtroendevalda.

Vad är psalm?

De nya psalmförslagen ger möjlighet till reflektion kring vad en psalm är och vilka funktioner en psalm har.

Psalm är sjungen bön och gemensam sång. Att sjunga psalmer tillsammans är för många ett viktigt sätt att känna sig delaktig i gudstjänsten. De sånger som valts ut som psalmförslag kan identifieras som just psalmer även om de inte ingår i en av kyrkomötet fastställd gudstjänstbok.

Psalmens uppgift är att finnas i en framtida gudstjänstbok, den behöver samspela med 1986 års psalmbok och stå i samklang med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Psalmen kan också fungera som ett verktyg i själavården och vara en del av den enskilda andakten. Psalmen har en undervisande roll och kan vara en pedagogisk resurs som förmedlare av kristen tro, teologi och bibeltexter. Förutom att fungera i kyrkans olika verksamheter har psalmer också ett liv i kultur och samhälle, där det kan vara en särskild utmaning att introducera nya psalmer för en bredare allmänhet.

Psalmen utgör också en språklig referens. Som kristen poesi finner vi några av våra största poeter bland psalmförfattare. Vad behöver beaktas för att se om nya psalmförslag kan räknas dit? Psalmen behöver ha en viss språklig kvalitet, ett poetiskt språk med hållbarhet över tid och ett liturgiskt kompatibelt språk. Texten ska innehålla ett kommunicerande språk som är tillgängligt och enkelt utan att vara banalt.

Psalmen behöver vara rimligt hållbar över tid, vara aktuell just nu och samtidigt gestalta kontinuiteten med kyrkan i alla tider. Det behöver finnas en balans mellan identitet och funktion, texter som fångar det mystiska, sakramentala eller texter som "uttrycker det som inte är möjligt att uttrycka" (exempelvis text som lovsång), och texter som primärt har ett funktionellt ärende (exempelvis lära och teologi, undervisning, tröst, uppbyggelse, andakt, själavård).

Det behöver finnas olika psalmer för olika verksamheter, för olika stora grupper och för de olika rum vi kan befinna oss i när vi sjunger psalmerna. Men psalm kan vara så mycket mer, som ni får möjlighet att samlas kring och diskutera som del av arbetet med de nya sångerna.

Kriterier och perspektiv för urval

I processen med att välja ut psalmförslag har urvalsgrupperna utgått från ett antal kriterier och perspektiv i sitt arbete. Sammanfattningsvis speglar dessa vad som efterfrågas av kyrkomötet och vad som framkommit i den pilotstudie som genomfördes 2019–2020 som del av förstudien, där ett urval av församlingar fick svara på frågor om psalmanvändning.

Dessa kriterier och perspektiv utgör också en samlad grund att stå på när Svenska kyrkans församlingar ska bedöma psalmförslagets text, musik och helhet.

Psalmförslaget ska:

- inte stå i motsättning till Svenska kyrkans tro, lära och bekännelse. Förslaget ska kunna komma i fråga som en av kyrkomötet fastställd psalm i framtiden,
- kunna sjungas av en mindre eller större grupp tillsammans. Ramen för alla psalmförslag är gudstjänsten och den gemensamma sången.

Teman som har efterlysts av kyrkomötet är psalmer för kris- och katastrofsituationer, psalmer som anknyter till kyrkoåret och fler psalmer för kyrkliga handlingar. Det efterfrågas också psalmer som representerar olika fromhetstraditioner och psalmer som representerar barns och ungas perspektiv.

Psalmer behöver också vara rimligt hållbara över tid, vara aktuella just nu och gestalta kontinuiteten med kyrkan i alla tider. I reflektionen kring psalmförslagets tema och text bör även ekumeniska perspektiv beaktas.

Vidare efterfrågas identifikationspsalmer, vilka är sånger där vi känner igen oss själva och vår livssituation samt att det finns psalmförslag som speglar samhället och omvärlden i nutid, till exempel genom sånger som berör klimatfrågan. I urvalsarbetet har även normkritiska perspektiv beaktats i relation till gudsbild, människan och omvärlden. Det har också bedömts viktigt att det finns förslag som relaterar till en mångreligiös kontext samt att det finns sånger som kan sjungas på flera språk.

Hur ska vi lämna respons?

Definitioner av text, musik och helhet

De utvalda remissinstanserna har tilldelats en kvot om ca 46–48 sånger vardera och återkoppling i remissvaret önskas för dessa sånger. Om församlingen önskar sjunga fler sånger än den tilldelade kvoten är det fullt möjligt. Kvoterna är fem till antalet och har fördelats med hänsyn till geografisk spridning och i lokala kontexter som till exempel storstad, landsbygd, förort, stad, tätort etc.

Den samlade responsen från församlingen för ett psalmförslag anges i remissvaret och behandlar tre teman: text, musik och helhet. Varje psalmförslag besvaras enligt en fyrgradig skala inom de angivna tre temaområdena.

Vid varje psalmförslag ställs också en fråga huruvida psalmförslaget har sjungits tillsammans med barn och/eller ungdomar eller inte.

Text

En text bedöms främst utifrån språk. Om det är teologiskt korrekta aspekter, om det är poetiskt och om det är betydelsebärande. En text bedöms också med hänsyn till de kriterier och perspektiv som tidigare nämnts.

Frågor att ställa sig i bedömningen kan vara:

- Är ämnet tillräckligt skildrat i befintliga psalm- och/eller sångböcker?
- Är ämnet behandlat med någorlunda fullständighet?
- Riktar sig texten till individer, grupper eller både och?
- Innehåller texten bilder och/eller liknelser som är tydliga eller otydliga?
- Innehåller texten metaforer som är användbara?

Musik

Musik är ett stort och brett ämne, liksom text, som förtjänar mycket reflektion. I detta avseende är det främst sångbarhet som uppmuntras att reflektera kring.

Frågor att ställa sig i bedömningen kan vara:

- Fungerar sången att sjunga i grupp?
- Fungerar melodin, exempelvis avseende tonhöjd, tessitura, rytmik och melodisk förutsägbarhet?
- Är psalmförslaget generellt sångbart såväl med som utan ackompanjemang av instrument?
- Tillför psalmförslaget något nytt musikaliskt?

Helhet

En melodi kan fungera bra och mindre bra, och det kan även gälla för en text. Men hur fungerar text och musik i det sammanfogade psalmförslaget tillsammans?

Sammanfattningsvis för att summera reflektionen om text och musik tillsammans kan ni ställa er frågan:

- Kan detta psalmförslag ha en plats i en eventuell framtida psalmbok för Svenska kyrkan?

Hur kan församlingen arbeta med materialet?

När nu församlingar i Svenska kyrkan tar del av materialet och ska sjunga och lämna respons på sin tilldelade kvot genom remissvaret så kan det göras på flera olika sätt. Församlingar har friheten att på sitt sätt arbeta med materialet och vad som fungerar i respektive lokal kontext.

Här följer några förslag på hur materialet kan provas.

Gudstjänst

Använd ett eller flera psalmförslag i huvudgudstjänsten, veckomässa eller annan gudstjänst under veckan. Hitta ett sätt att samla in respons genom att efteråt stämma av med deltagare antingen via muntlig eller skriftlig respons.

Församlingens körer

Använd repetitionstillfällen med körer och sjung igenom flera av psalmförslagen, samla in synpunkter och samtala om de olika förslagen i grupp.

Workshop och samtal

Det finns olika sätt att ordna workshop. Det kan göras till exempel i anslutning till körrepetitioner eller verksamhetsgrupper för barn och/eller unga likaväl som i diakonal verksamhet, i samband med söndagens och veckans gudstjänster eller i annan öppen verksamhet.

Ett urval sånger kan sjungas och samtal utifrån fördjupande frågor, som lämpar sig i större eller mindre grupper, kan utgöra grunden för en sådan träff.

Vid fördjupande samtal om psalmer, workshops eller dylikt kan ni formulera egna frågor om psalmens betydelse, funktion och användning.

Nedan följer några förslag som samtalen kan ta sin utgångspunkt i:

- Hur skulle du själv besvara frågan om vad en psalm är?
- Vilka teologiska fokus är särskilt viktiga för dagens kyrka och samhälle?
- Vilka kriterier och principer i urvalsprocessen är viktigast, enligt din mening?
- Vilka teman och fokus saknas i våra psalmer och sånger som används idag?

För vidare läsning

Susanne Wigorts Yngvesson *Att tolka psalm* (Verbum, 2025)

Anders Frostenson och Erik Routley *Dogmat och dikten*
(AF-stiftelsen Psalm och sång, 2003)

Anna Evertsson *"Gå vi till paradiset med sång": psalmers funktion vid begravningsgudstjänster* (Doktorsavhandling, Lunds universitet, 2002)

Mattias Lundberg och Jonas Lundblad (red.) *Svenskt Gudstjänstliv: Arbeta med psalm: Text, musik, teologi* (Artos, 2020)

Avslutning

Ett levande gudstjänstliv och Svenska kyrkan som en sjungande kyrka står i centrum för arbetet med psalmer och den gemensamma sången. Denna remissutgåva och dessa sånger är resultatet av ett av de många steg i kyrkomötesuppdraget att revidera och utöka Den svenska psalmboken. Psalmboksarbete tar sin tid. När nu dessa sånger görs tillgängliga att pröva under en tid finns rika möjligheter till reflektion och samtal om det sjungande gudstjänstlivet i Svenska kyrkan, ett samtal om tro och liv.

Uppsala i maj 2025

Karin Sarja

Karin Tillberg

Carl Henric Svanell

Karin Runow

Peter Sjunnesson